احکام خمس

حضرت آیت الله العظمی صافی

بسم الله الرحمن الرحیم

احکام خمس

نویسنده:

آیت الله شیخ لطف اللّه صافی گلپایگانی

ناشر چاپی:

دفتر آیت الله لطف الله صافی گلپایگانی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

احکام خمس

مشخصات کتاب

سرشناسه : صافی، لطف‌الله، ۱۲۹۷ –

عنوان و نام پدیدآور : احکام خمس/لطف‌الله الصافی‌الگپایگانی.

مشخصات نشر : قم: مرکز تنظیم و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی صافی، ۱۴۲۹ق.، = ۱۳۸۷.

مشخصات ظاهری : ۲۶۴ ص.

شابک : ۳۰۰۰۰ ریال:۹۷۸-۶۰۰-۵۱۰۵-۱۹-۳

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : عنوان دیگر: فقه‌الخمس (بحوث استدلالیه فی‌الخمس).

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس.

عنوان دیگر : فقه‌الخمس (بحوث استدلالیه فی‌الخمس).

موضوع : خمس.

شناسه افزوده : دفتر آیت‌الله العظمی شیخ لطف‌الله صافی گلپایگانی.

رده بندی کنگره : BP۱۸۸/۶/ص۲۴ک۲ ۱۳۸۷

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۵۶

شماره کتابشناسی ملی : ۱۳۱۷۰۲۸

سخن ناشر

بسم الله الرحمن الرحیم

روش و سیره عقلا در هر علمی پرسش از دانشمندان و کارشناسان همان علم بوده و هست و این روش در عمل، مورد تأیید و امضاء شارع مقدس نیز قرار گرفته است.

ارجاع پرسش‌کنندگان از ائمه علیهم السلام به اصحاب ثقه نظیر یونس بن عبدالرحمن، ابان بن ثغلب، ابابصیر، و زکریا بن آدم در همین مسیر است.

از آنجا که سؤالات فقهی با گسترش علوم و ارتباطات هر روزه فزونی می‌یابد و امکان دسترسی به همه آنها برای عموم فراهم نیست و از طرفی وجود اصطلاحات فقهی در کتب فقهای عظام، بهره‌برداری از آن را برای طبقات مختلف غیر مقدور نموده است، لذا وجود مجموعه‌هایی از احکام فقهی برای استفاده عموم طبقات خصوصاً جوانان و دانش‌پژوهان عزیز ضروری به نظر می‌رسد. بحمدالله در این مسیر اقداماتی در سال‌های اخیر انجام گرفته است.

پس از انتشار دفتر دوجلدی «پاسخ کوتاه به ۳۰۰ سؤال از احکام»، که از میان ده‌ها هزار استفتائی که به محضر مرجعیت بلندمرتبه شیعه حضرت آیت الله العظمی صافی مدظله الشریف ارسال گردیده، انتخاب شده بود اکنون دفتر جدید تحت عنوان «احکام خمس» را تقدیم علاقه‌مندان و متدیّنان می‌نماییم.

گزینش و ویرایش پرسش‌ها و پاسخ‌ها و ایجاد عناوین و نمایه‌هایی که ارتباط خواننده را با متن آسان می‌سازد به همت فاضل فرزانه، جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای حاج سید محمدتقی علوی، انجام پذیرفته است.

امید است مورد نظر و قبول قطب دایره امکان حضرت بقیت الله الاعظم امام عصر ارواحنا فداه قرار گیرد.

مرکز تنظیم و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی صافی مدظله الشریف

احکام خمس، ص: ۴

بسم الله الرحمن الرحیم

جواب سؤالات کتاب «احکام خمس» با فتاوای حضرت آیهٔ اللّه العظمی صافی گلپایگانی مدظله العالی مطابق است.

احکام خمس، ص: ۷

مقدمه

بسمه تعالی

وَاعْلَمُواْ أَنَّمَا غَنِمْتُم مِّن شَیْءٍ فَأَنَّ لِلّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِی الْقُرْبَی وَالْیَتَامَی وَالْمَسَاکِینِ وَابْنِ السَّبِیلِ إِن کُنتُمْ آمَنتُمْ بِاللّهِ ...[۱]

با تدبّر در آیات قرآن مجید در می‌یابیم که خداوند متعال پذیرش خمس را در ردیف ایمان به خدا قرار داده است و از آنجا که فقهای بزرگوار نیز قصد قربت را در پرداخت خمس شرط نموده و آن را از عبادات شمرده‌اند نقش ایمان در پرداخت این واجب مالی روشن می‌گردد و این ویژگی عبادی و ایمانی موجب می‌گردد که مسلمان متدیّن با اشتیاق درونی و با قصد انجام تکلیف شرعی نسبت به پرداخت آن اقدام نماید و برای وصول آن نیاز به ایجاد سازمان‌های عریض و طویل نباشد، بلکه هر شخص در پایان سال مالی، خمس خود را محاسبه نموده و پرداخت نماید و به این ترتیب نه تنها فرار از وظیفه صورت نمی‌گیرد بلکه با اطمینان به صحّت مصرف آن، مکلّف تشویق به پرداخت و ادای تکلیف می‌گردد.

قرآن مجید در پرداخت‌های مالی به دو نکته اشاره می‌فرماید

احکام خمس، ص: ۸

که عبارتند از ریشه شرعی داشتن این پرداخت‌ها و دیگری نگرش به مال به عنوان امانت از جانب خداوند متعال و مالک حقیقی و علی الاطلاق.

وَأَنفِقُوا مِمَّا جَعَلَکُم مُّسْتَخْلَفِینَ فِیهِ ۲]

از آنچه شما را جانشین و نماینده (خود) در آن قرار داده انفاق کنید.

وَآتُوهُم مِّن مَّالِ اللَّهِ الَّذِی آتَاکُمْ ۳]

و چیزی از مال خدا را که به شما داده است به ایشان بدهید.

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَکِّیهِم بِهَا وَصَلِّ عَلَیْهِمْ إِنَّ صَلَاتَکَ سَکَنٌ لَّهُمْ ۴]

از اموال ایشان صدقه بگیر تا به وسیله آن ایشان را پاک سازی و پرورش دهی و بر آنان درود فرست که دعای تو موجب آرامش

خاطر ایشان خواهد بود.

و این نظام مالی اسلامی قبل از آن که یک نظام مادی باشد، یک نظام روحی و اخلاقی است که التزام به آن موجب ثواب و برکت در مال می‌گردد و شخص را از تنگ‌نظری دور و به گذشت و انفاق مال ترغیب می‌نماید و ردّ آن موجب عصیان و عقاب الهی است.

احکام خمس، ص: ۹

ویژگی دیگر خمس آن است که از مکلّفین به تناسب گرفته می‌شود و نه تنها فقرا از پرداخت آن معاف هستند بلکه کسانی که درآمد آنها فقط هزینه‌های جاری زندگیشان را تامین می‌کند، نیز ملتزم به پرداخت نیستند.

«احکام خمس»، با عنایت به اهمیت و فراوانی پرسش‌های پیرامون خمس، با بیانی ساده و به دور از اصطلاحات پیچیده فقهی، تدوین گردیده است.

امید است گامی در مسیر ترویج احکام و ران ملخی به آستان ملک پاسبان حضرت بقیت الله الاعظم ارواحنا له الفداء باشد.

سید محمد تقی علوی

احکام خمس، ص: ۱۱

خمس در آینه قرآن و روایات

وَاعْلَمُواْ أَنَّمَا غَنِمْتُم مِّن شَيْءٍ فَأَنَّ لِلّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِن كُنتُمْ آمَنتُمْ بِاللّه وَ مَا أَنْزَلْنَا عَلَى عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ وَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

(انفال/ ۴۱)

اگر به خدا و آنچه بر بنده ما در روز جدایی حق از باطل [روز درگیری دو گروه با ایمان و بیایمان (جنگ بدر)] نازل کردیم ایمان دارید.

بدانید هرگونه غنیمتی به دست آورید، خمس آن برای خدا، و پیامبر و ذی‌القربی و یتیمان و مسکینان و واماندگان در راه (از آنها) است؛ و خداوند به هر چیزی تواناست.

احکام خمس، ص: ۱۲

۱. قال الرضا علیه السلام: فان اخراجه مفتاح رزقکم و تمحیص ذنوبکم و ما تمهدون لانفسکم لیوم فاقتکم

(جامع‌الاحادیث ۸/ ۱۶۷۶)

حضرت رضا علیه السلام فرمود:

اخراج خمس کلید رزق، و موجب پاک کردن گناهان و زاد و توشه برای روز بیچارگی شما است.

۲. قال الصادق علیه السلام

ان الله لا اله الّا هو لمّا حرم علینا الصدقه انزل لنا الخمس فالصدقه علینا حرام و الخمس لنا فریضه، و الکرامهٔ لنا حلال.

(وسایل الشیعه، باب وجوب الخمس، ج ۶)

امام صادق علیه السلام:

خداوندی که خدایی جز او نیست، وقتی صدقه را بر ما حرام کرد خمس را برای ما قرار داد، پس صدقه بر ما حرام و خمس برای ما واجب است و هدایا برای ما حلال است.

احکام خمس، ص: ۱۳

۳. عن ابی عبدالله علیه السلام، انّه قال:

انّی لآخذ من احدکم الدرهم و انی لمن اکثر اهل المدینهٔ مالًا ما ارید بذلک الا ان تطهروا

(وسایل الشیعه، باب وجوب الخمس، ج ۶)

از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمودند:

با وجودی که من از بسیاری از اهل مدینه ثروتمندترم ولی حتی یک درهم از خمس را هم از شما می‌گیرم برای آن که شما پاک گردانیده شوید.

۴. عن ابی جعفر علیه السلام، قال:

لا یحل لاحد ان یشتری من الخمس شیئاً حتی یصل الینا حقنا

(وسایل الشیعه، باب وجوب الخمس، ج ۶)

از امام باقر علیه السلام نقل شده که فرمودند:

برای کسی حلال نیست که چیزی از [مال متعلق خمس را بخرد مگر آن که حقّ ما [خمس به ما برسد.

احکام خمس، ص: ۱۴

۵. عن ابی بصیر عن ابی جعفر علیه‌السلام:

قال: سمعته یقول من اشتری شیئاً من الخمس لم یعذره الله، اشتری ما لا یحل له

(وسایل الشیعه، باب وجوب الخمس، ج ۶)

ابی بصیر می‌گوید که از امام باقر علیه‌السلام شنیدم که فرمود:

کسی که چیزی از خمس بخرد، مال غیر حلال خریده و خداوند او را معذور نمی‌دارد.

۶. عن ابی بصیر قال قلت لابی‌جعفر علیه السلام:

ما ایسر ما یدخل به العبد النار؟ قال: من اکل مال الیتیم درهماً، و نحن الیتیم

(وسایل الشیعه، باب وجوب الخمس، ج ۶)

ابی بصیر نقل می‌کند که به امام باقر علیه‌السلام عرض کردم:

کمترین چیزی که فرد به وسیله آن به جهنم می‌رود چیست؟

حضرت فرمود: خوردن یک درهم از مال یتیم، و یتیم مائیم.

احکام خمس، ص: ۱۵

احکام خمس

اشاره

احکام خمس، ص: ۱۷

۱. خمس منافع

اشاره

۱. هرگاه انسان از تجارت، صنعت، خدمات یا هدیه و جایزه و صلح و راه‌های دیگر مالی به دست آورد، آن چه از مخارج سال خود او و عیالاتش زیاد بیاید باید خمس آن را بپردازد.

۲. آن چه از منافع کسب و حقوق که در بین سال به مصرف خوراک، پوشاک، اثاثیه، خرید منزل و مسافرت می‌رسد در صورتی که زائد بر شأن نباشد، خمس ندارد.

۳. کسی که دیگری مخارج او را می‌دهد مثل فرزندی که در خانه پدر است یا زوجه‌ای که همه مخارج او را شوهر می‌دهد خمس تمام درآمد خود را باید بدهد. بلی آنچه را در بین سال در راه‌های مشروع مثل خیرات و احسان به ارحام صرف نماید، خمس ندارد.

۴. اگر آذوقه‌ای که برای مصرف سالش خریده در آخر سال زیاد بیاید باید خمس آن را بدهد و چنان چه بخواهد قیمت آن را بدهد همان قیمت خریداری شده کافی است.

۵. به سرمایه ثابت و در گردش خمس تعلق می گیرد و اگر نمی‌تواند بپردازد دستگردان کند و به تدریج بپردازد.

۶. اگر شخصی دو شغل داشته باشد- مثلًا زراعت و تجارت، یا کارمندی و تجارت. می تواند برای هر

احکام خمس، ص: ۱۸

کدام سال مالی جداگانه قرار دهد و می تواند یک سال برای هر دو قرار دهد که اگر در یکی ضرر کرد و در دیگری منفعت، جبران نماید.

۷. اگر پیمانکار مبلغی را از کسی گرفت که برایش کاری انجام دهد و سالش فرا رسید و هنوز آن کار را انجام نداده است آیا این پول خمس دارد؟

ج. خمس ندارد.

خمس حقوق جاری

۸. آیا به اموال خانمی که شوهر مخارج او را می‌دهد و درآمدهای خود اعم از حقوق یا کسب را جمع می کند، خمس تعلق می گیرد؟

ج. بلی، آنچه را پس‌انداز کند، مشمول خمس می‌شود.

۹. بُن یا عیدی که به کارمندان داده می‌شود مشمول خمس می‌شود یا خیر؟

ج. بلی، با گذشت سال مشمول خمس می گردد.

۱۰ آیا به خانم‌هایی که حقوق خود را صرف در مخارج خانواده می‌نمایند خمس تعلق می گیرد؟

ج. با فرض این که صرف در مخارج خانه می نمایند خمس ندارد مگر آن چه در آخر سال باقی بماند که خمس آن واجب است.

۱۱. در چه صورت بر کارمندان حقوق‌بگیر خمس واجب می گردد؟

ج. در صورتی که حقوق آنها بیش از مؤنه سال باشد، خمس بر آن تعلق می گیرد.

۱۲. شخصی هر ماه حقوق می گیرد و آن را صرف مؤنه می کند و هیچ وقت پس‌انداز ندارد که سال بر آن بگذرد. با این وضع آیا واجب است برای خمس اموال سال قرار دهد؟

احکام خمس، ص: ۱۹

ج. در فرض سؤال تعیین سال خمسی لازم نیست.

خمس حقوق بازنشستگی

۱۳. حقوق بازنشستگی خمس دارد یا خیر؟

ج. مشمول خمس می‌باشد.

۱۴. مبلغی را ماهانه از حساب کارمند تحت عنوان پس‌انداز کم می کنند و در وقت بازنشستگی با مبلغی اضافه به او می‌پردازند خمس آن بلافاصله لازم است یا خیر؟

ج. آنچه به عنوان پس‌انداز با اجازه کارمند از حساب او کم می کنند و در موقع خودش می‌پردازند بلافاصله باید خمس آن را بپردازد و مبلغ اضافه درآمد سال وصول محسوب می‌شود.

۱۵. ادارات در موقع بازنشستگی مبلغی را تحت عنوان پاداش سنوات خدمت به کارمندان می‌پردازند آیا خمس آن را بلافاصله باید بپردازند؟

ج. وجوهی که به ایشان داده می شود جزء درآمد سال دریافت است و پرداخت خمس آن بلافاصله لازم نیست.

خمس مستمری‌بگیران

۱۶. پولی را که ماهانه پس از فوت کارمند به خانواده او می‌پردازند مشمول خمس می‌شود یا خیر؟

ج. پرداخت خمس آن پس از رسیدن سال مالی واجب است.

۱۷. آیا پولی را که بنیاد شهید به خانواده شهدا و جانبازان می‌دهد مشمول خمس می گردد؟

ج. بلی، در صورت عدم صرف در مؤنه، خمس دارد.

احکام خمس، ص: ۲۰

تأخیر حقوق

۱۸. اگر دولت در پرداخت حقوق کارمندان تأخیر نماید به طوری که وقتی پرداخت می کند سال خمسی کارمند گذشته است آیا حقوق مذکور از درآمد سال قبل است که خمس آن واجب باشد یا از درآمد سال وصول است؟

ج. بنا بر احتیاط جزء درآمدهای سال قبل است.

۱۹. چنانچه حقوق به حساب کارمند ریخته شود لکن کارمند دسترسی به برداشت آن نداشته تا سال خمسی او بگذرد پرداخت خمس آن واجب است؟

ج. جزء عوائد سال قبل است و باید خمس آن را بدهد.

سهام

۲۰. آیا سهام عدالت که از طرف دولت واگذار شده، خمس دارد؟

ج. هر مقدار از آن که قابل خرید و فروش باشد و در مقابل آن بدهکار نباشید، مشمول خمس می گردد.

۲۱. بعضی از سهام را کارخانجات به مبلغی به پرسنل واگذار می کنند. ولی این سهام قابل خرید و فروش به غیر نیست آیا باید خمس آن را بپردازیم؟

ج. اگر برای خرید آن وجهی نپرداخته‌اند و فعلًا هم سهام قابل خرید و فروش نیست پرداخت خمس آن لازم نیست. ولی خمس عوائد آن را بلافاصله بدهد و چهار پنجم باقی مانده جزء عوائد سال دریافت است.

۲۲. در کارخانجات سهامی را به پرسنل می‌فروشند و قیمت آن را از حقوق ماهانه کسر می کنند و سود آن را هر ساله می‌دهند آیا به این سهام و سود آن خمس تعلق می گیرد؟

ج. سهام مذکور حکم سرمایه را دارد و خمس آن را باید بعد از

احکام خمس، ص: ۲۱

گذشتن سال بر هر قسطی از پول خمس داده شده، بپردازند ولی سود آن جزء درآمدهای سال دریافت است که اگر صرف مؤنه شود خمس ندارد.

دیه

۲۳. آیا به پولی که بابت دیه نقص اعضاء یا فوت از طرف بیمه یا جانی پرداخت می‌شود خمس تعلق می گیرد؟

ج. دیه خمس ندارد.

قبر

۲۴. شخصی برای خودش قبری بخرد و مدّت چند سال بگذرد، خمس چه سالی را باید پرداخت کند؟

ج. در موردی که خرید قبر صحیح بوده اداء خمس آن بقیمت خریداری شده کافی است.

هدیه

۲۵. آیا آنچه به انسان می‌بخشند یا هدیه می کنند یا جایزه می‌دهند حکم درآمد کسب را دارد که پس از گذشت سال باید خمس آن را بپردازند؟

ج. هدیه حکم سایر درآمدها را دارد و با گذشت سال پرداخت خمس آن لازم است.

کادو و سوغات

۲۶. کادوهایی که برای منزل انسان می‌آورند یا هدایایی که در جشن‌ها و عروسی به شخص داده می‌شود و نیز آن چه به عنوان

سوغات می‌آورند اگر زائد بر احتیاج باشد آیا با گذشت سال، خمس آن را باید بپردازند؟

احکام خمس، ص: ۲۲

ج. بلی در فرض سئوال پرداخت خمس آن واجب است.

سرمایه کسب

۲۷. تراکتور، گاوآهن و سایر وسائل کشاورزی جزء سرمایه محسوب می‌شود و پرداخت خمس آن به قیمت خرید کافی است.

۲۸. درختانی که برای استفاده از چوب آن کاشته می‌شود (مثل کبوده و صنوبر) پس از رسیدن به حدی که قابل استفاده باشد خمس دارد و هر ساله خمس رشد آن باید محاسبه شود. بلی، اگر درختان برای استفاده در مؤنه کاشته شده باشد خمس ندارد.

۲۹. آیا وسائل کسب، قیمت مغازه خریداری شده مشمول خمس می‌گردند؟

ج. بلی، مشمول خمس می‌گردد و اگر خمس آن را دادند افزایش قیمت آن تا به فروش نرسیده، خمس ندارد.

۳۰. آیا به وسایل دندانپزشکی و پیراپزشکی و مطب و لوازم آن خمس تعلق می‌گیرد؟

ج. بلی، سرمایه محسوب می‌شود و پرداخت خمس آن واجب است.

۳۱. آیا سپرده‌ای که به نحو مشروع در بانک می‌گذاریم و از سود آن امرار معاش می‌کنیم خمس دارد؟

ج. بلی، با گذشت سال مشمول خمس می‌شود.

۳۲. آیا در تعلق خمس تفاوتی بین سرمایه کم و زیاد است؟

ج. هر دو مشمول خمس می‌گردد و اگر صاحب سرمایه کم قادر به پرداخت دفعی نیست، با حاکم شرع دستگردان کند.

احکام خمس، ص: ۲۳

۳۳. در محاسبه سرمایه مغازه اگر بعضی از طلب‌ها قابل وصول نباشد مثل آنکه صاحب چک ورشکسته شده است آیا مشمول خمس می‌شوند؟

ج. طلب‌های غیر قابل وصول را جزء سرمایه محاسبه ننمایید و اگر اتفاقاً وصول شد بلافاصله خمس آن را بپردازد.

۳۴. زمین مواتی را با زحمت زیاد آباد کرده‌اند آیا خمس زمین را باید بپردازند یا منافع آن متعلق خمس است؟

ج. اگر زمین را به منظور زراعت و یا فروش آباد کرده، چه بفروشد و چه نفروشد با گذشت سال خمس آن واجب است و مخارجی را که برای آباد کردن زمین نموده اگر از مال خمس داده بوده، می تواند آن را کسر کند.

۳۵. آیا چاه آبی که برای زراعت به صورت شخصی یا گروهی می‌زنند و موتور آلات آن خمس دارد؟

ج. بلی، چاه آب و وسایل آن سرمایه محسوب می‌گردد و خمس دارد.

۳۶. دفتر شرکت و وسایل آن از قبیل میز و صندلی و تلفن و کامپیوتر مشمول خمس می‌شود یا خیر؟

ج. محل شرکت و وسایل آن جزء سرمایه کسب محسوب است و پرداخت خمس آن به قیمت خرید با پول مخمّس واجب است. بلی اگر محل شرکت ملك دیگری باشد و با اجاره از آن استفاده می کنید پرداخت خمس آن بر مستأجر واجب نیست.

۳۷. شخصی جهت احتیاج شخصی خود ماشین خریداری کرده اگر برای انجام معامله یا حمل اجناس از آن استفاده کند جزء مؤنه است یا سرمایه؟

ج. اگر قطع نظر از کسب، محتاج به ماشین باشد و زائد بر شأن او هم نباشد جزء مؤنه محسوب است و این که گاهی در

احکام خمس، ص: ۲۴

کسب از آن استفاده می‌کند ضرر ندارد ولی اگر برای کسب گرفته و گاهی استفاده شخصی هم می‌کند خمس دارد و اگر برای هر

دو جهت تهیه شده خمس نصف قیمت خرید را بپردازد.

۳۸. کسانی که معامله می‌کنند اگر سرمایه آنها کلّاً خرج شود و سر سال خمسی آنها به اندازه همان سرمایه پول بدست آورده باشند، آیا می‌توانند جای سرمایه بگذارند یا باید خمس آن را بدهند؟ افرادی که معامله نمی‌کنند چطور؟

ج. در فرض سؤال، کسانی که معامله نمی‌کنند باید خمس درآمد جدید را بدهند ولی آنها که با سرمایه معامله می‌کنند چنانچه تمام سرمایه خرج شود و قبل از سال خمسی از درآمد جدید سرمایه را جبران نمایند بنابر احتیاط خمس دارد.

۳۹. اوراق سهام مشارکت دولتی را که از بانک‌ها خریداری می‌کنیم خمس دارد یا خیر؟

ج. حکم سرمایه را دارد و پرداخت خمس آن از پول مخمس لازم است.

۴۰. شخصی حساب سال دارد و در بین سال قطعه زمینی را می‌فروشد و مبلغی به دست می‌آورد. آیا واجب است خمس آن را فوراً بدهد یا می‌تواند صبر کند تا سر سالش برسد آنگاه ادا نماید؟

ج. اگر خمس اصل زمین را داده باشد نسبت به منفعت آن می‌تواند تا سر سالش صبر کند. ولی اگر خمس به زمین تعلق گرفته، هر وقت فروخت باید خمس آن را بپردازد و تأخیر جایز نیست.

محاسبه قیمت سرمایه

۴۱. در مواردی مقدار سرمایه از جهت تعداد و وزن کم می‌شود، مثلًا طلا فروشی که سال گذشته صد مثقال طلا داشته اکنون ۹۰ مثقال دارد یا فرش فروشی که ۵۰ قطعه فرش داشته و اکنون ۴۰ قطعه دارد، ولی از نظر قیمت افزایش پیدا کرده است پرداخت

احکام خمس، ص: ۲۵

خمس لازم است یا خیر؟

ج. سرمایه در موقع محاسبه باید به قیمت روز تقویم شود و خمس مقدار اضافه نسبت به سال گذشته پرداخت گردد.

۴۲. شخصی ماشین برای کار خریده و یا زمین برای کشاورزی و خمس آن را نداده می‌خواهد حساب کند. ماشین و زمین به قیمت خرید محاسبه می‌شود یا قیمت فعلی؟

ج. اگر آن را به ذمّه خریده و پول آن را از عوائد بین سال پرداخت کرده، خمس قیمت خرید کافی است.

۴۳. برای پرداخت خمس، در چه مواردی می‌توان بر طبق قیمت خرید محاسبه کرد؟

ج. نسبت به سرمایه باید قیمت فعلی ملاحظه شود و قیمت خرید کافی نیست ولی نسبت به ابزار کسب مثل مغازه و وسایل کار و تراکتور از اشیائی که نگاهداری آنها برای مبادله و استفاده از ترقی قیمت آنها نیست اگر آنها را به ذمه خریداری کرده و از عوائد بین سال وجه آن را پرداخته، خمس پولی که پرداخته کافی است.

افزایش قیمت سرمایه

۴۴. سال گذشته خمس قیمت ماشینی که برای کار خریده بودم پرداختم. اکنون قیمت ماشین ترقی کرده است آیا لازم است خمس ترقی قیمت را امسال محاسبه و تخمیس کنم؟

ج. با فرض آن که سال اول خمس قیمت آن را پرداخته‌اید پرداخت خمس افزایش قیمت تا ماشین را نفروخته اید لازم نیست و در صورت فروش هم افزایش قیمت جزء درآمد سال فروش محسوب می‌گردد که اگر تا آخر سال صرف در مؤنه شود خمس ندارد والا خمس آن را باید بپردازید.

احکام خمس، ص: ۲۶

افزایش قیمت غیر سرمایه

۴۵. اگر غیر از سرمایه کسب، مالی دارد که خمس آن را پرداخته است یا خمس نـدارد (مثل مهریه) چنان چه قیمتش بالا رود، اگر آن را بفروشد مقداری که بر قیمتش اضافه شده ربح سال فروش محسوب می‌شود که اگر از مخارج سالش زیادتر بشود باید خمس آن را بپردازد.

۴۶. زمینی که خمس آن را داده اند پس از چند سال می فروشند آیا در افزایش قیمت آن خمس واجب است؟

ج. اگر جهت تجارت خریـده باشـد زیادی قیمت هر ساله آن از عوائد سال (ترقی) است و خمس دارد و اگر برای نگهداری خریده است زیادی قیمت آن از عوائد سال فروش است و چنان چه صرف در مؤنه آن سال نشود باید خمس آن را بدهد.

پس‌انداز

اشاره

۴۷. به سکه بهار آزادی یا طلایی که پس‌انداز شود پس از گذشت سال خمس تعلق می گیرد.

۴۸. پولی را که در صندوق های قرض الحسنه یا بانک پس‌انداز می‌کنیم خمس دارد و یا چون در گردش است خمس به آن تعلق نمی گیرد؟

ج. پس از گـذشت سـال بایـد خمس پس‌انـداز پرداخت شود اعم از این که در دست خودش باشـد یا به حساب بانکی ریخته شـده باشد.

۴۹. در اکثر منازل مرد روزانه بابت مخارج مبلغی به دست عیالش می‌دهـد که به مصرف برسانـد و زن به واسـطه قناعت مقداری از آن را پس‌انداز می کند. اولا مبلغ پس‌انداز شده ملك زن است یا شوهر؟ و باید تخمیس شود یا خیر؟

احکام خمس، ص: ۲۷

ج. مبلغ پس‌انـداز شـده ملـك شوهر است مگر این که آن را به زن هبه نمایـد و در هر دو صورت (ملـك شوهر باشـد یـا زن) بـاید خمس آن در آخر سال پرداخت گردد.

۵۰. زنی که پیر است و فرزنـدانش مخارج او را می‌پردازنـد مبلغی از پول‌های خود را صـرف خرید طلا می‌نماید و جمع می کند که هر وقت راه باز شد به کربلا مشرف شود آیا این طلاها خمس دارد یا نه؟

ج. بلی اگر سال بر آن بگذرد خمس دارد.

۵۱. پولی که پدر و مادر یا بستگان می‌دهند و شخص آن را پس‌انداز می کند خمس دارد یا نه؟

بلی، مشمول خمس می‌باشد.

۵۲. پولی که والـدین به فرزنـد می‌دهنـد و او در قلك خود نگهـداری می کند، تخمیس آن به عهده والدین است یا به عهده فرزند، که پس از رسیدن به سن بلوغ بپردازد؟

ج. اگر پـدر می‌خواهـد تصـرف کند باید در آخر سال خمس پول جمع شده در آن سال را از طرف فرزند بدهد و الّا بر عهده خود فرزند است که پس از بلوغ بپردازد.

– پس انداز با قناعت کردن

۵۳. اگر به واسطه قناعت کردن، چیزی از مخارج سال انسان زیاد بیاید باید خمس آن را بدهد.

– پس‌انداز برای خرید خانه

۵۴. اگر پولی که برای خریـد مسکن مورد نیاز پس‌انـداز شده، بعد از گذشـتن سال صـرف در مؤنه دیگری کردیم مثل مسافرت یا بیماری، آیا پرداخت خمس آن لازم است؟

ج. بلی، در فرض سؤال خمس دارد.

احکام خمس، ص: ۲۸

۵۵. جوانی از ۱۶ سالگی شروع به کار کرده و سالی ۱۵۰ هزار تومان پس‌انداز کرده به قصد خریدن منزل مورد نیاز، آیا خمس این پول واجب است یا نه؟

ج. بلی، در مورد سؤال که مؤنه فعلی او نمی‌باشد خمس دارد.

۵۶. کارمنـدی برای تهیه و ساخت مسـکن از روی ناچاری پولی را در بانک مسـکن گـذارده تا با دریافت وام اقـدام به تهیه مسـکن نماید آیا پس از گذشت سال به آن پول خمس تعلق می گیرد؟

ج. در فرض سؤال، چنانچه برای تهیه خانه مسکونی مورد نیاز فعلی و در حد شأن خودشان، راهی به جز طریق مذکور نداشـته باشد به آن خمس تعلّق نمی گیرد.

۵۷. شخصـی خانه ای ساخته دارای دو طبقه که طبقه اوّل برای سـکونت خودش می باشـد ولی طبقه دوّم فعلًا مورد نیاز خودش نمی باشد ولی بعد از ۷ یا ۸ سال دیگر پس از ازدواج فرزندش برای فرزندش در نظر گرفته است آیا به این خانه خمس تعلق می گیرد یا نه؟

ج. در فرض سـؤال چون تهیّه منزل چنـدین سـال قبـل برای فرزنـدی که هنوز ازدواج نکرده است عرفاً جزء مؤونه فعلی او محسوب نمی‌شود خمس آن باید ادا شود.

۵۸. کسـی که به خانه شخصـی نیازمنـد است و نمی‌توانـد یکجا تهیه کنـد. تـدریجاً پول به حساب بانك می‌ریزد و یا در جای دیگر پس‌انداز می‌نماید تا در سال‌های بعد بتواند خانه تهیه کند. خمس این وجوه پس‌انداز شده را باید بپردازد یا خیر؟

ج. در مورد سـئوال اگر راهی برای تهیه خـانه مورد نیـاز بالفعـل جز پس‌انـداز تـدریجی نـدارد به وجوه پس‌انـداز شـده خمس تعلق نمی گیرد هر چند سال بر آن بگذرد.

۵۹. اگر پس‌انداز برای خرید خانه را صرف خرید سکه یا چیز دیگری کنم که ارزش پول کم نشود، اشکال دارد؟

احکام خمس، ص: ۲۹

ج. در فرض سؤال خمس ندارد اما اگر با پول مذکور تجارت می کند تا بعداً خانه بخرد خمس دارد.

۶۰. شخصـی به تدریج برای خانه مسکونی از درآمد خود، زمین و لوازم ساختمان تهیه می کند [مثلًا یك سال زمین و سال بعد آهن و سال بعد سیمان و ..] آیا به اجناسی که سال بر آن گذشته خمس تعلق می گیرد؟

ج. اگر برای خانه مورد نیاز فعلی راهی جز طریق فوق ندارد، به اجناس مذکور خمس تعلق نمی گیرد.

– پس‌انداز برای تهیه جهیزیه

۶۱. به علت تغییر مـدل لوازم زنـدگی یا کوچك بودن خانه، نمی‌توانم تدریجاً جهیزیه دختر را تهیه کنم و پول آن را جمع می کنم،

آیا به آن خمس تعلق می گیرد؟

ج. در فرض سؤال، اگر به‌جهت نداشتن محلی برای نگهداری، امکان خرید جهیزیه ندارید و با پرداخت خمس هم امکان تهیه جهیزیه در آینده نباشد، بعید نیست خمس نداشته باشد.

۶۲. برای جهیزیه دختر پول یا لوازم منزل کنار بگذاریم متعلّق خمس‌می‌شود؟

ج. اگر جهیزیه در وقتی تهیه شود که دختر در معرض ازدواج است و اتفاقاً چند سال بگذرد و شوهر نکرده باشد خمس ندارد ولی اگر مثلا دختر در سن پنج سالگی باشد و تدریجاً برای او جهیزیه بخرند خمس دارد.

۶۳. دختری که کار می کند و از درآمد خود پولی را برای تهیه وسایل زندگی در آینده [مثل جهیزیه پس‌انداز می کند، خمس دارد یا خیر؟

ج. اگر راهی برای تهیه جهیزیه او نیست و برای خود دختر هم تهیه جهیزیه در یک سال ممکن نیست بعید نیست که مشمول خمس نشود.

احکام خمس، ص: ۳۰

– پس‌انداز برای مصارف عروسی فرزند

۶۴. پولی را که برای ازدواج پس‌انداز نموده‌ایم مشمول خمس می گردد یا خیر؟

ج. بلی با گذشت سال پرداخت خمس آن واجب است و در این خصوص فرقی بین جمع‌آوری پول توسط والدین و فرزند نیست.

– پس‌انداز برای سفر

۶۵. شخصی عازم حج است و اول سال مالی او مثلًا اول اسفند ماه است. از درآمد سال مخارج گذرنامه و بلیط و ... را پرداخته و مقداری ارز برای رفتن تهیه نموده و حرکت او در نیمه اسفند است خمس چه مواردی را باید بپردازد؟

ج. آنچه را که تا اول سال مالی از درآمد همان سال خرج کرده خمس ندارد اما خمس ارزی که تهیه کرده است باید بپردازد.

۶۶. در مسافرت حج سوغاتی خریده‌ایم و قبل از دادن به افراد، سال مالی ما فرا می‌رسد آیا پرداخت خمس آنها لازم است؟

ج. بلی آنچه را تا پایان سال از درآمد خریده‌اید و موجود است خمس دارد.

– پس‌انداز برای خرید ماشین

۶۷. خود و همسرم کارمندیم به مقتضای احتیاج و شأن با پولی که چند سال پس‌انداز کرده‌ایم قصد خرید ماشین سواری داریم و چنانچه بخواهیم خمس آن را بدهیم قادر به خرید ماشین نخواهیم بود آیا با این فرض خمس به این پول تعلق می گیرد؟

ج. مبلغ مذکور خمس دارد باید خمس آن را دست گردان کنید و به تدریج ادا نمایید.

احکام خمس، ص: ۳۱

– پس‌انداز برای تعویض و توسعه خانه

۶۸. شخصی خانه‌ای برای زندگی معمولی خود دارد، و خانه دیگری به سبک جدید بنا می کند و از درآمد سال در آن خرج می کند آیا خمس دارد؟

ج. در فرض سئوال که خانه مورد حاجت خود را دارد به ساختمان نو و وسایلی که سال بر آن گذشته خمس تعلق می گیرد.

۶۹. شخصی خانه مسکونی خود را که از درآمد بین سال تهیه کرده پس از چند سال می‌فروشد تا خانه بزرگتری تهیه کند، تکلیف خمس نسبت به اصل پول خانه و سودی که پس از فروش به دست آمده چیست؟

ج. قیمت تمام شده خانه خمس ندارد و مقدار ترقی قیمت آن اگر در همان سال فروش به مصرف خرید خانه یا مؤنه دیگر برسد آن هم خمس ندارد و چنان چه بعد از گذشتن سال به مصرف برسد باید خمس آن را بدهند.

۷۰. کارمند یا کارگری که در مؤسسه‌ای مشغول به کار است و در خلال مدت اشتغالش از طرف مؤسسه، خانه‌ای با تمام تجهیزات به عنوان اجاره یا مجّانی در اختیارش گذارده‌اند ولی چون خانه شخصی ندارد خانه‌ای از درآمد خود تهیه می کند که پس از بازنشستگی به خانه خود برود آیا این خانه خمس دارد یا جزء مؤنه حساب می‌شود؟

ج. چون فعلًا مورد حاجت نیست باید خمس آن را بدهد.

– پس‌انداز برای خرید لوازم زندگی

۷۱. آیا پولی که برای خرید وسایل ضروری زندگی ذخیره می‌شود خمس دارد؟

ج. اگر الان مورد نیاز اوست ولی تهیه آن بدون پس‌انداز

احکام خمس، ص: ۳۲

ممکن نیست، خمس ندارد.

خانه اضافی

۷۲. کسی که خانه‌ای دارد و قسمتی از آن را اجاره داده است و قسمت دیگر را خود ساکن است آیا این قسمت مورد اجاره خمس دارد و یا چون اصل خانه مورد احتیاج بوده خمس ندارد؟

ج. اگر قسمتی از خانه که اجاره داده است، زائد بر احتیاج باشد خمس دارد و اگر مورد نیاز است خمس ندارد.

۷۳. کسی که خانه مسکونی از در آمد سال خریده و سالها محل سکنایش بوده و پس از چندین سال می‌فروشد در حالیکه فعلًا به آن خانه احتیاج ندارد آیا وجه فروش آن خانه خمس دارد یا بعد از زیاد آمدن از مصرف سال خمس دارد یا اصلا خمس ندارد؟

ج. در مورد سؤال چنانچه خانه دیگری جهت سکونت از ربح سال تهیه نموده مقدار ارزش خانه فروخته شده باید تخمیس شود. و اگر به واسطه رسیدن ارث یا هبه از مورد احتیاج خارج شده مبلغ اضافه بر قیمت تمام شده خانه جزء درآمد سال فروش محسوب می‌شود.

۷۴. شخصی خانه‌ای دوطبقه ساخته که مورد نیاز خانواده اوست لکن به خاطر پرداخت اقساط وام، یک طبقه آن را مدتی است اجاره داده است. آیا به آن خمس تعلق می گیرد؟

ج. در فرض سؤال که طبقه دوم هم مورد نیاز شخصی است، خمس ندارد.

۷۵. دو طبقه ساختمان مورد استفاده بود اکنون که فرزندانم ازدواج کرده‌اند یک طبقه اضافی است و اجاره داده‌ایم، آیا به آن خمس تعلق می گیرد یا خیر؟

ج. در مورد سؤال به آن طبقه خمس تعلق نمی گیرد اما اجاره

احکام خمس، ص: ۳۳

آن جزء درآمد شماست که اگر تا آخر سال باقی بماند خمس دارد.

فروش مؤنه

۷۶. شخصی خانه مسکونی خود را به یک میلیون خریده است و حال می‌خواهد به ده میلیون بفروشد و سرمایه کسب قرار دهد آیا ۹ میلیون اضافی خمس دارد؟

ج. بلی، با گذشت سال، خمس آن لازم است.

۷۷. اگر فرش یا سایر لوازم زندگی را بفروشیم خمس آن را باید بدهیم؟

ج. به قیمت خرید مؤنه خمس تعلق نمی‌گیرد و زائد بر قیمت خرید ربح سال فروش است که اگر تا آخر سال به مصرف مؤنه نرسید خمس دارد.

لازم به ذکر است که اگر از درآمد سال جایگزین آن فرش و یا لوازم دیگر را خریداری کرده، معادل قیمت خرید فرش اول، باید خمس بپردازد.

وسایل اضافی

۷۸. بعضی می‌گویند اگر از وسایل اضافی خانه یک بار استفاده کنید خمس به آن تعلق نمی‌گیرد، مثلًا از پتوی اضافی یک شب استفاده نماییم یا فرش اضافی را روی فرش ها پهن کنیم پرداخت خمس آن لازم نیست، آیا مطلب درست است؟

ج. ملاک عدم تعلق خمس، نیاز به آن اشیاء و وسایل است مثلًا اگر ظروف اضافی منزل یا پتو و فرش برای مهمانی مورد نیاز باشد خمس ندارد اما اگر نیازی به آنها ندارد و بدون نیاز از آن استفاده شود باز هم مشمول خمس می گردد.

احکام خمس، ص: ۳۴

۷۹. آیا به وسایل دکوری که تنها جنبه تزیینی دارند خمس تعلق می گیرد؟

ج. اگر زائد بر حدّ متعارف نباشد خمس ندارد و الّا خمس آن واجب است.

رهن خانه

۸۰. شخصی خانه‌ای را اجاره نموده و مبلغی را به عنوان قرض الحسنه به صاحب خانه داده است پس از یک یا دو سال که پول را پس می گیرد تا خانه دیگری اجاره کند به این مبلغ خمس تعلق می گیرد یا خیر؟

ج. اگر برای اجاره خانه دیگر مورد نیاز است فعلًا خمس ندارد.

وام

۸۱. اگر پولی را که نزد صاحب خانه رهن گذاشته‌ایم صرف خرید منزل کنیم خمس دارد؟

ج. اگر پس دریافت پول از صاحب خانه، آن را صرف در خرید خانه مسکونی مورد نیاز کنید خمس ندارد.

۸۲. آیا به کمک هزینه‌ای که به صورت وام به دانشجویان پرداخت می‌شود خمس تعلق می گیرد؟

ج. وام خمس ندارد، بلی هر مقدار از آن را پس‌انداز کند پس از پرداخت اقساط آن مشمول خمس می گردد.

۸۳. قبل از سال خمسی مبلغی وام گرفته‌ایم و تا اول سال خمسی آن را مصرف نکرده‌ام آیا پرداخت خمس آن لازم است؟

ج. وام خمس ندارد مگر به مقداری که پس‌انداز شود و قسط آن پرداخت گردد.

احکام خمس، ص: ۳۵

۸۴. کارمندی است که از طرف اداره به او وام داده می‌شود و در اقساط طولانی از او گرفته می‌شود آیا به وامی که گرفته اگر خرج نکند خمس تعلق می گیرد؟

ج. اگر مبلغ وام را در مصارف لازم زندگی خرج کند خمس ندارد و اما اگر آن را پس‌انداز یا سرمایه‌گذاری نماید پرداخت خمس آن به صورت یک جا لازم نیست، در پایان سال خمسی هر مقدار از اقساط را که پرداخته است، خمس معادل آن را از وام پس‌انداز شده بدهد.

مهریه

۸۵. مهریه را که زن می گیرد خمس ندارد مگر آن که یقین داشته باشد کسی که این مال را به عنوان مهریه داده خمس آن را نداده است.

۸۶. بیست سال قبل ملکی که ده هزار تومان ارزش داشته به عنوان مهریه یا ارث به خانمی داده شده است اکنون آن ملک را به پانصد هزار تومان فروخته که با آن به حج مشرف شود خمس تعلق می گیرد یا نه؟

ج. اگر در همان سالی که ملک را فروخته، پول آن را به حساب حج ریخته و یا صرف در مؤنه کند، خمس ندارد.

۸۷. آیا شخصی می‌تواند تدریجاً مهریه همسر خود را بپردازد تا پس‌انداز مشمول خمس نداشته باشد؟

ج. بلی، آن چه از مهریه همسر به تدریج از درآمد سال پرداخت شود جزء مؤنه و مخارج سال پرداخت است و خمس ندارد.

۸۸. خانمی برای رفتن به حج، زمینی که مهریه او بوده می‌فروشد ولی تا دو سال موفق به رفتن به حج نمی‌شود پول زمین خمس دارد یا نه؟

احکام خمس، ص: ۳۶

ج. چنان چه قیمت زمین از زمان ازدواج ترقی کرده- صد هزار تومان بوده و به یک میلیون فروخته- زیاده بر قیمت زمان ازدواج خمس دارد. بلی، اگر در سال فروش اضافه قیمت به حساب حج واریز شده باشد خمس ندارد.

جهیزیه

۸۹. جهیزیه‌ای که زوجه با خود به خانه زوج می‌آورد اگر زائد بر شأن نباشد خمس ندارد هر چند در سال اول هم مورد مصرف قرار نگیرد.

۹۰. جهیزیه‌ای که معمولًا برای دختر به تدریج خریده می‌شود خمس دارد یا خیر؟

ج. اگر دختر در معرض ازدواج باشد و از درآمد بین سال اشیاء لازمه را تهیه کنند خمس ندارد.

۹۱. اگر اشیایی را که به عنوان جهیزیه کنار گذاشته‌ایم پس از گذشت سال به مصرف مؤنه خودمان برسانیم پرداخت خمس آن لازم است؟

ج. بلی، در فرض سؤال پرداخت خمس آن لازم است.

۹۲. پدر و مادری که برای پسر خود جهیزیه معمول جمع می‌کنند (لوازمی که بر عهده پسر می‌باشد)، این لوازم خمس دارد یا خیر؟

ج. در مناطقی که دختر جهیزیه به همراه نمی‌آورد و پسر باید وسایل را تهیه کند، حکم جهیزیه جاری است.

۹۳. آیا اگر مادر از درآمد بین سال خودش وسایلی برای فرزند پسر کنار بگذارد که وقت ازواج به ایشان بدهد خمس تعلق می گیرد یا خیر؟

ج. در مورد سؤال اگر سال بر آن وسائل بگذرد خمس دارد.

احکام خمس، ص: ۳۷

ارث

۹۴. ارثی که از بستگان نزدیک به شخص می‌رسد خمس ندارد اما ارثی که از بستگان دور که نداند چنین خویشی دارد به او می‌رسد بنابر احتیاط خمس دارد.

۹۵. اگر ارثیه را به قصد افزایش قیمت و تجارت نگه دارد آیا به ترقی قیمت آن خمس تعلق می گیرد؟

ج. ترقی قیمت آن خمس ندارد لکن افزایش قیمت در سال فروش جزء درآمد آن سال محسوب می‌شود و چنانچه تا پایان سال مصرف مؤنه نشود، خمس دارد.

۹۶. اگر شخصی یقین نداشته باشد که به اموال پدر یا برادر خمس تعلق گرفته، آیا لازم است خمس مالی که از آنها به ارث به او رسیده بپردازد؟

ج. اگر یقین به تعلق خمس به مال مورّث نداشته باشد پرداخت خمس مال موروثی لازم نیست.

۹۷. اگر یقین نداشته باشیم که پدرمان خمس اموال خود را پرداخته است پس از فوت او باید از اموالش خمس بپردازیم؟

ج. اگر بدانید که اموال پدر متعلق خمس بوده و پدر خمس آن را نداده است یا شک در پرداخت داشته باشید باید خمس آن را بپردازید و در صورتی که یقین به تعلق خمس به اموال پدر ندارید پرداخت خمس لازم نیست.

بدهی

۹۸. شخصی که در آخر سال یکصد هزار تومان اضافه دارد و از طرفی پنجاه هزار تومان بدهکاری دارد چقدر خمس بپردازد؟

ج. در مورد سؤال خمس صد هزار تومان را بدهد و بدهی را

احکام خمس، ص: ۳۸

که در سال بعد می‌پردازد جزء مؤنه سال بعد محسوب می‌شود. بلی اگر در مقابل سرمایه موجود بدهی دارد [مثل این که جنس را نسیه خریده یا موجودی عین وام است می‌تواند بدهی را از آن کسر کند.

۹۹. شخصی مبلغی بدهکار است و مبلغی هم معادل یا کمتر از آن وجه نقد دارد و سال خمس او رسیده است آیا به مبلغ موجودی خمس تعلق می گیرد و یا چون مبلغی معادل وجه موجود یا بیشتر مقروض است به مبلغ موجود خمس تعلق نمی گیرد؟

ج. اگر بدهی در مقابل مبلغ موجود باشد- مثل این که وام گرفته و در بانک گذاشته- معادل قرض خمس ندارد و اگر در مقابل آن نیست مثل آن که قرض برای مصرف شخصی بوده و موجودی از حقوق ماهانه اوست- چنان چه بدهی خود را ادا ننمود و سال بر آن گذشت خمس آن واجب است.

۱۰۰. اگر اقساطی داشته باشیم که چند روز پس از سال مالی وقت پرداخت آن است، می‌توانیم از موجودی کسر کنیم؟

ج. اگر قبل از سال مالی اقساط آینده را بپردازید خمس ندارد ولی بدون اداء نمی‌توانید از موجودی کسر کنید.

مطالبات

۱۰۱. مطالباتی از افراد داریم که نپرداخته‌اند و سال خمسی ما می‌رسد آیا پرداخت خمس مطالبات از موجودی نقدی لازم است یا به آنها تعلق نمی گیرد؟

ج. خمس مبلغی را که از مردم طلب دارید باید بپردازید لکن واجب نیست از موجودی نقد بدهید می‌توانید صبر کنید هر وقت

وصول شد وجوهاتش را فوراً بپردازید.

احکام خمس، ص: ۳۹

۱۰۲. مبلغی که انسان به اشخاص قرض الحسنه می‌دهد اگر پس ندهند، خمس به آن تعلق می گیرد؟

ج. اگر متمکن از پس گرفتن نباشـد در حکم تلف است و پرداخت خمس آن فعلًا لازم نیست به شرط آن که مسامحه در مطالبه نکرده باشد.

فیش حج و عمره

۱۰۳. پولی که برای ثبت نام عمره مفرده و یا حج به سازمان حج پرداخت می‌شود و در سال های بعد نوبت برسد خمس دارد یا خیر؟

ج. اگر وجه ثبت نام از درآمد همان سال باشد خمس ندارد هر چند در سال های بعد به سفر برود. و اگر از پولی است که قبلًا سال بر آن گذشته و بعد ثبت‌نام نموده، باید خمس آن را بپردازد.

۱۰۴. شخصی با مال غیر مخمس به مکه رفته و به مجتهد رجوع نکرده در این صورت حجش صحیح است یا نه؟

ج. خمس را باید بدهد ولی حجش صحیح است مگر آن که لباس احرامش را به عین مالی که متعلق خمس باشد خریده و باالتفات به غصب بودن آن را پوشیده باشد.

۱۰۵. شخصی از موجودی نقدی خود که قبلًا خمس آن را پرداخته است صرف مخارج مکه یا مسافرت تفریحی می‌نماید. در این صورت می تواند آن مبلغ را از درآمد سال بعد جبران کند یا باید خمس درآمد سال بعد را بپردازد؟

ج. نمی تواند از درآمد سال بعد جبران نماید.

اموال فرزند

۱۰۶. اگر پدر از مال خمس داده چیزی به فرزندش ببخشد و فرزند آن را پس‌انداز نماید، در آخر سال فرزند باید خمس آن را بدهد یا چون از مال خمس داده پدر بوده است خمس ندارد؟

احکام خمس، ص: ۴۰

ج. آن چه بخشیده می‌شود اگر چه پدر خمس آن را پرداخته باشد ملک فرزند است و در زائد بر مؤنه، پرداخت خمس آن بر فرزند واجب است.

خمس آذوقه

۱۰۷. مواد غذایی مثل برنج و روغن و حبوبات و غیر آنها که از سال خمسی اضافه می‌ماند و خمس به آنها تعلّق می گیرد، به چه قیمتی باید حساب شود به قیمت آزاد یا به قیمت خرید؟

ج. در مورد سؤال، اگر عین این اشیاء ربح و فائده بوده [مثل محصول مزرعه شخص به قیمت فعلی باید خمس آنها ادا شود و اگر آنها را به ذمّه و از عوائد بین سال خریداری کرده، اداء خمس پولی که پرداخت کرده کافی است و اگر از قیمت روز خرید تنزّل پیدا کرده تخمیس آن به قیمت فعلی کفایت می کند.

مؤنه

– تعریف مؤنه

۱۰۸. مؤنه عبارت از مخارجی است که شخص برای خود یا افراد تحت تکفل مصرف می‌نماید و شامل مصارف زیارت، تفریح مشروع، هدیه، مهمانی، نذورات، نفقات واجب، مخارج غیر واجب اولاد و ... می‌گردد.

۱۰۹. درختان میوه‌ای که برای مصارف شخصی کاشته می‌شود و گاو و گوسفندی که برای استفاده شخصی از عین شیر و پشم آن [نه فروختن نگهداری می‌شود در حد مؤنه خمس ندارد و خمس زائد را باید بپردازند.

احکام خمس، ص: ۴۱

۱۱۰. باغی که میوه آن به فروش می‌رسد سرمایه محسوب می‌شود و خمس دارد.

۱۱۱. اگر از درآمد بین سال تلفن بخرد، جزء مایحتاج است یا خمس دارد؟

ج. تلفن ثابت و همراه مورد نیاز برای امور شخصی خمس ندارد، و تلفن محل کسب، حکم سرمایه را دارد و خمس آن واجب است.

۱۱۲. مخارجی را که شخص صرف زیارت مشهد یا عمره مفرده می‌نماید خمس دارد یا خیر؟

ج. آن چه از درآمد که قبل از گذشتن سال مالی صرف در امور مذکور می‌شود خمس ندارد.

۱۱۳. کسی که پولی را برای خرید ماشین می‌پردازد ولی در سال‌های بعد نوبت تحویل آن می‌رسد باید خمس بدهد؟

ج. مساله دو صورت دارد یکی این که پول را برای خرید اتومبیل می‌دهد و نوبت تحویل آن دو سال دیگر است و صورت دیگر آن که پول را می‌دهد تا مشمول قرعه کشی گردد و یا بعداً در زمان تعیین شده اتومبیل به او فروخته شود در صورت اول اگر ماشین برای سواری شخصی خودش مورد نیاز باشد خمس ندارد و اگر برای حمل مسافر و بار یا رسیدگی به امور شغلیش خریداری شده باشد باید خمس آن به قیمت خرید بپردازد و در صورت دوم چه برای سواری شخصی و چه برای امور شغلی باشد باید خمس آن پول را در اول سال خمسی بدهد.

۱۱۴. وسایل یدکی، لاستیک زاپاس و یخ شکن و ... که برای ماشین سواری شخصی خریداری شده و ممکن است در عرض سال مورد استفاده قرار نگیرد آیا مشمول خمس می گردد یا خیر؟

ج. در فرض سئوال به اشیاء مذکوره خمس تعلق نمی گیرد.

احکام خمس، ص: ۴۲

۱۱۵. پارچه‌ای جهت کت و شلوار خریده شده و در دکان خیاطی باقی مانده و هنوز برش نکرده که سر سال خمسی او رسیده است آیا به این پارچه خمس تعلق می گیرد یا خیر؟

ج. اگر موقع خرید، مورد احتیاج بوده و اتفاقاً دوخته نشده خمس ندارد و اگر در موقع خرید محتاج آن نبوده بلکه برای بعدها خریده خمس دارد.

۱۱۶. اهل علمی کتابخانه دارد و در عرض سال بعضی از کتب مورد استفاده قرار نمی‌گیرد، بفرمایید که آیا این نوع کتاب مورد تعلق خمس است یا خیر؟

ج. اگر در معرض مراجعه و استفاده باشد که به حسب حال آن شخص مورد حاجت او شمرده شود خمس ندارد هر چند اتفاقاً چند سال هم مورد مراجعه قرار نگیرد.

۱۱۷. خانه‌ای را که به صورت قسطی خریداری نموده و از درآمد سالیانه اقساط آن را می‌پردازند مشمول خمس می‌شود یا خیر؟

ج. خانه مسکونی مورد نیاز خمس ندارد.

۱۱۸. ماشین و موتورسیکلت و یا دوچرخه که برای سواری و یا برای کسب خریداری شده متعلّق خمس است یا خیر؟
ج. اگر برای کسب باشد جزء سرمایه است و خمس قیمت خرید آن را باید بدهد و اگر برای امور شخصی است جزء مؤنه است و خمس ندارد.

– تهیه وسایل مورد نیاز

۱۱۹. انگشتر، النگو، دستبند و سایر زیورآلاتی که در شأن زن بوده و مورد استفاده او است خمس ندارد و خمس طلای اضافی را باید بپردازد و فرق نمی‌کند که طلای اضافی را خودش خریده باشد یا به عنوان هدیه به او داده باشند.
احکام خمس، ص: ۴۳
۱۲۰. آیا فروش طلا برای تعویض یا صرف در کار دیگر خمس دارد؟
ج. اگر طلایی که مورد نیاز بوده بفروشد و قبل از گذشتن سال صرف مؤنه دیگر کند خمس ندارد و الّا به مازاد بر قیمت خرید خمس تعلق می‌گیرد.

– مخارج زائد بر شأن

۱۲۱. فرموده‌اند که ماشین سواری مورد نیاز خمس ندارد حال اگر ماشینِ زائد بر شأن بخرد- مثلًا پیکان در شأن اوست و بنز بخرد- خمس مبلغ زائد را باید بپردازد یا خیر؟
ج. اگر عرفاً زائد بر شأن باشد خمس زائد را باید بپردازد.
۱۲۲. در رساله نوشته شده که «مخارج مازاد بر احتیاج خمس دارد» اگر شخصی چند دست لباس و کفش و کتاب های گوناگون برای مطالعه بخرد و یا خوراکی های متنوع تهیه کند به طوری که درآمدش خرج شود باید خمس بدهد؟
ج. مخارج نسبت به اشخاص متفاوت است و ملاک رعایت شأن است و لباس و کفش و غذا و کتاب اگر مورد حاجت متعارف باشد یعنی تهیه آن در نظر عرف، اسراف و زیاده روی حساب نشود خمس ندارد هر چند تمام درآمدش خرج شود اما اگر در طول سال مثلًا به دو دست لباس بیشتر نیاز ندارد و پنج دست تهیه کند خمس قیمت سه دست اضافه را باید بپردازد.

– وسایل خارج از استفاده

۱۲۳. گهواره و اثاثیه آن که مورد استفاده کودک قرار گرفته و چند سال بدون استفاده مانده اکنون آیا خمس دارد یا خیر؟
ج. در فرض سئوال که در سال اول آن را مورد استفاده قرار داده‌اند، خمس ندارد.
احکام خمس، ص: ۴۴

مسائل متفرقه در محاسبه خمس

– جایگزینی در آمد یا مخمس پس‌انداز شده

۱۲۴. اگر مبلغی که خمس آن را پرداخته و پس‌انداز کرده‌ام، را خرج کنم می‌توانم از منافع سال جبران نمایم؟
ج. در مورد سؤال نمی‌توانید از درآمد جدید آن را جبران نمایید و باید خمس درآمد را بدهید.

– جایگزینی مالیات با خمس

۱۲۵. مالیاتی را که دولت از اشخاص می گیرد به چه حساب می‌توان منظور نمود؟
ج. مالیات جزء مؤنه محسوب می‌شود ولی نمی‌توان آن را بابت خمس محسوب نمود.

– جایگزینی مصارف خیر با خمس

۱۲۶. وجهی که در سال های قبل برای ساختمان مسجد و حسینیه داده شده و یا به اشخاص نیازمند بدون اجازه مجتهد پرداخت شده می‌توانیم به حساب خمس منظور نماییم؟
ج. اگر به قصد سهم مبارک امام داده باشد و مجتهد عمل او را امضاء نماید اشکال ندارد. اما اگر به قصد سهم امام نداده بلکه قربهٔ الی الله به عنوان مستحب پرداخته است نمی‌تواند بابت سهم امام محاسبه نماید.

– کسر قرض برای مؤنه

۱۲۷. کسی که پایان سال خمسی بدهکاری نقدی (نه قسطی) بابت مؤونه دارد آیا از موجودی متعلق خمس کسر می‌شود؟ و بفرض
احکام خمس، ص: ۴۵
کسر شدن آیا فرقی هست در خوراکی و پوشاکی با قرض مسکن و ماشین سواری و خرج جهیزیه دختر و سایر لوازم خانه و زندگی یا خیر؟
ج. بطور کلی اگر دین مربوط به مؤنه زندگی باشد اداء آن قبل از رسیدن سال خمسی از مؤنه محسوب است و خمس ندارد ولی اگر ادا نکند و سال خمسی برسد نمی‌تواند بمقدار دین از ربح موجود کسر کند و در سال بعد که می‌پردازد جزء مؤنه آن سال محسوب می‌شود.

– کسر اقساط آینده

۱۲۸. اگر شخصی در بین سال یک ماشین سواری بخرد به صورت قسطی، وقتی اموال خود را محاسبه می کند آیا می‌تواند اقساط آینده را کم کند و خمس بقیه را بپردازد؟
ج. در سر سال خمسی نمی‌تونداقساطی را که هنوز نپرداخته از درآمد موجود کسر کند.

– بخشش پول به دیگری قبل از سال خمسی

۱۲۹. آیا عمل کسانی که قبل از رسیدن سال برای فرار از خمس اموال خود را می‌بخشند صحیح است یا خیر؟
ج. اگر بخشش آنها صوری نباشد و در حدّ شأن آنها باشد اشکال ندارد.
۱۳۰. دو نفر با یکدیگر قرار می گذارند، که برای فرار از خمس در آمدهای خود را به یکدیگر ببخشند حکم مسأله را بیان فرمائید.
ج. اگر قصد جدّی در بخشش داشته باشند و این بخشش وهبه به طور متعارف در شأن آنها باشد اشکالی ندارد.
احکام خمس، ص: ۴۶

۲. معدن

۱۳۱. آن چه از معادن طلا، نقره، سرب، مس، آهن و ... استخراج می‌شود چنان چه پس از کسر مخارج استخراج به حد نصاب برسد باید خمس آن را بپردازد.
۱۳۲. نصاب معدن ۱۵ مثقال طلای سکه‌دار است.
۱۳۳. اگر چند نفر چیزی از معدن بیرون آورند چنان چه بعد از کم کردن مخارجی که برای به دست آوردن آن مصرف کرده‌اند قیمت آن به ۱۵ مثقال طلا برسد، اگر چه سهم هر کدام این مقدار نباشد، بنابر احتیاط مستحب خمس آن را بدهند.

۳. زمینی که کافر از مسلمان می‌خرد

۱۳۴. زمینی را که کافر ذمی از مسلمان می خرد باید خمس آن را بپردازد.
۱۳۵. اگر کافر ذمی خمس زمینی را که از مسلمان خریده نپردازد و آن را به مسلمانی بفروشد خریدار باید خمس آن را بپردازد.

۴. غوص در دریا

۱۳۶. اگر به واسطه غواصی و فرو رفتن در دریا لؤلؤ و مرجان یا جواهر دیگری بیرون آورده شود چنانچه قیمت آن به حد نصاب [۱۸ نخود طلا] برسد باید خمس آن را بپردازند.
احکام خمس، ص: ۴۷

۵. مال مخلوط به حرام

۱۳۷. اگر مال حلال و مال حرام به طوری مخلوط شود که انسان نتواند آنها را از یکدیگر تشخیص دهد و صاحب مال حرام و مقدار آن هیچ کدام معلوم نباشد باید خمس تمام مال را بدهد و بعد از دادن خمس تصرف در بقیه مال جایز است.
۱۳۸. اگر مال حلال با حرام مخلوط شود و انسان مقدار حرام را بداند ولی صاحب آن را نشناسد باید با اجازه مجتهد جامع الشریط آن مقدار را به نیت صاحبش به فقیر غیر سید صدقه بدهد.
۱۳۹. اگر مال حلال با حرام مخلوط شود و انسان مقدار حرام را نداند ولی صاحب آن را می‌شناسد باید رضایت صاحب آن را تحصیل نماید.

۶. غنائم جنگی

۱۴۰. اگر مسلمین به امر امام معصوم علیه السلام با کفّار جنگ کنند و غنائمی بدست آوردند، پس از کنار گذاشتن چیزهایی که مخصوص امام است، خمس بقیه را باید بدهند و سپس تقسیم نمایند.

۷. گنج

۱۴۱. اگر انسان گنـج پیدا کند که از طلا و نقره باشد و قیمت آن به مقدار ۱۵ مثقال طلای سکه‌دار باشد باید خمس آن را بپردازد. و اگر غیر طلا و نقره باشد بنابر احتیاط نصاب آن ۱۵ مثقال طلای سکه‌دار است.

احکام خمس، ص: ۴۸

۱۴۲. مخارجی را که برای به دست آوردن گنج و معدن و غوص در دریا کرده، کسر می‌شود و سپس با نصاب سنجیده می‌شود.

احکام خمس، ص: ۴۹

سال مالی (خمسی)

اشاره

احکام خمس، ص: ۵۱

تعریف سال مالی (خمسی)

۱۴۳. تاجر و کاسب و صـنعت گر و مانند آن، که درآمد تدریجی دارند می‌توانند وقتی که شـروع به کاسبی می کنند و سود می‌برند را اول سال مالی خود قرار دهند. و یک سال که بگذرد خمس آن چه را که از خرج سالشان زیاد آید بپردازند.

۱۴۴. انسان برای محاسبه خمس می‌تواند سال شمسی یا قمری داشته باشد.

۱۴۵. برای کشاورز، روزی که محصول را جمع‌آوری می کند اول سال مالی محسوب است.

۱۴۶. سال مالی حقوق بگیران از چه زمان آغاز می‌شود؟

ج. روزی که اولین حقوق را دریافت کردند می‌توانند اول سال مالی خود قرار دهند.

۱۴۷. کسی که کاسب نیست و درآمد اتفاقی دارد، چه وقت را اول سال خود قرار دهد؟

ج. روزی که مال به دست او می‌رسد اول سال مالی اوست.

۱۴۸. آیا داشـتن حساب سال جهت پرداخت وجه برای غنی و فقیر لازم است و باید انسان در هر وضعی که باشد حساب سال داشته باشد یا نه؟

ج. برای کسی که عوائد زائد بر مخارج سال ندارد، نگاه داشتن حساب سال واجب نیست.

احکام خمس، ص: ۵۲

کسی که بین سال خمسی فوت شود

۱۴۹. کسی که سال خمسی دارد و از دنیا می‌رود و هنوز سال خمسی آن شخص نرسیده و وصیت هم دارد مقداری برنج و پول نقد و غیره زیاد آمده، آیا خمس به آنها تعلق می گیرد؟

ج. باید عواید بین سال متوفی تا زمان فوت و آنچه طلب دارد کلًا تخمیس شود هر چند سال خمسی متوفی نرسیده باشد و فقط مخارج تا حین موت او خمس ندارد و مخارج بعد از موت هر چند صرف در مورد وصیت شده باشد خمس دارد.

تغییر سال خمسی

۱۵۰. آیا می‌توان سال خمسی را تغییر داد، چگونه؟

ج. در صورتی که به ضرر ارباب خمس نباشد اشکال ندارد.

۱۵۱. اگر شخص بخواهد سر سال را از شعبان به بعد از سیزده نوروز تغییر دهد، اشکال ندارد؟

ج. در ماه شعبان محاسبه نماید و خمس را بدهد و در سیزده نوروز نیز خمس درآمدهای ما بین شعبان و سیزده نوروز را بپردازد و سال بعد سیزدهم نوروز خمس خود را محاسبه کند.

تعیین سال خمسی برای افراد مجرد

۱۵۲. آیا تعیین سال خمسی برای افراد مجرد هم لازم است؟

ج. در تعلق خمس فرقی بین افراد مجرد و متأهل نیست هر کس درآمد اضافه بر مؤنه داشته باشد باید خمس خود را بپردازد.

احکام خمس، ص: ۵۳

پرداخت خمس

اشاره

احکام خمس، ص: ۵۵

قصد قربت در پرداخت خمس

۱۵۳. مسلمان در پرداخت خمس باید قصد قربت کند.

پرداخت خمس به مجتهد

۱۵۴. سهم امام علیه السلام را به چه کسی باید بپردازیم؟

ج. در زمان حضور امام معصوم علیه السلام باید به امام داده شود و در زمان غیبت به مجتهد جامع الشرایط پرداخت شود و یا با اجازه او به مصرف برسد.

۱۵۵. سهم امام با خمس چه تفاوتی دارد؟

ج. خمس به دو قسمت تقسیم می گردد، که نصف آن سهم امام علیه السلام است که باید به مجتهد پرداخت شود و نیم دیگر سهم سادات است که باید به سادات فقیر داده شود.

پرداخت خمس از درآمد آینده

۱۵۶. شخصی مقداری وجه نقد دارد که در حساب بانکی گذاشته و می‌خواهد خمس آن را پس از دستگردان از درآمد سال بعد بدهد، چه صورت دارد؟

ج. اگر از منافع سال بعد بخواهد خمس ربح سال قبل را بدهد مانعی ندارد ولی خمس مبلغی را که از بابت خمس ربح سال قبل داده نیز باید بدهد. مثلًا اگر صد هزار تومان پس‌انداز داشته و بیست هزار تومان خمس آن را از درآمد سال بعد پرداخته، در

احکام خمس، ص: ۵۶

سال آینده باید خمس بیست هزار تومان را هم بپردازد و لذا اگر به جای خمس ربع بدهد به وظیفه عمل کرده است.

پرداخت خمس دیگری بدون اجازه

۱۵۷. آیا زوجه می تواند بدون اجازه فرزندانش از اموال شوهر خود که فوت نموده خمس بدهد. چون ممکن است ورثه بگویند خمس بدهکار نبوده و ادا نکنند، یا نمی تواند؟

ج. اگر زوجه یقین داشته باشد که خمس بر میت واجب بوده و بداند که ورثه دیگر نمی‌دهند و مال در اختیار او باشد واجب است با اذن حاکم شرع جامع الشرایط خمس را از آن مال ادا کند.

۱۵۸. پدرم خمس بر ذمه دارد من که فرزند او هستم اگر از طرف او خمس را ادا کنم در صورتی که می‌دانم راضی است آیا ذمه او بری می‌شود یا نه؟

ج. در صورتی که خود پدر امر کرده باشد جایز است و الا با اداء فرزند بدون اذن پدر، ذمه پدر بری نمی‌شود. بلی اگر پدر خمس خود را دستگردان کرده باشد ادای دین پدر نیاز به وکالت و اجازه او ندارد.

پرداخت خمس به دفتر یاوکیل مجتهد میت

۱۵۹. اگر شوهر خمس نمی‌دهد آیا زوجه او می‌تواند از مال شوهر و بدون اجازه او خمس بپردازد؟

ج. زوجه نمی‌تواند بدون اجازه از مال شوهر بدهد و در صورت اطمینان به تعلق خمس به اموال شوهر و امتناع شوهر از

احکام خمس، ص: ۵۷

پرداخت، با اجازه از مجتهد می‌تواند خمس اموالی را که مورد مصرف خود اوست بپردازد.

۱۶۰. کسی که بر تقلید از مجتهد متوفی باقی مانده است خمس خود را می تواند به وکلای او بدهد یا باید به مجتهد زنده پرداخت کند؟

ج. وکالت وکیل مجتهد با فوت او باطل می‌شود و باید خمس را به مجتهد جامع الشرایط زنده بپردازد.

۱۶۱. اگر شخصی مقلّد مجتهدی بوده و مبلغی بابت خمس با مشارالیه دستگردان کرده و بدهکار شده و تا کنون بدهکاری فوق را

نداده، نسبت به بدهکاری به مجتهد سابق که فعلًا مقلد او نیست تکلیفش چیست؟

ج. اگر مجتهدی که قبلًا مقلّد او بوده از دنیا رفته باید مبلغ مذکور را به‌مجتهد زنده جامع الشرائط بپردازد و در صورتی که مجتهد متوفی فقیر بوده و برای خود تملک کرده است باید به ورثه او پرداخت شود.

پرداخت خمس به امور خیریه

۱۶۲. در مجالس سوگواری ائمه علیه السلام یا اعیاد مذهبی می‌شود از سهم مبارک امام علیه السلام و سهم سادات اطعام نمود؟

ج. امر سهم مبارک امام علیه السلام در عصر غیبت با فقیه جامع‌الشرایط است و سهم سادات باید به فقراء سادات داده شود.

پرداخت خمس به واجب النفقه

۱۶۳. شخصی خودش سید است آیا می‌تواند به فرزندش که تحصیل می‌کند و کاری ندارد از بابت سهم سادات بدهد؟

ج. اگر تحصیل، متوقف بر زائد بر نفقه واجبه باشد مانعی ندارد.

احکام خمس، ص: ۵۸

۱۶۴. زنی که فرزندانش سادات باشند و پدرشان مخارج زندگی ایشان را ندهد این مادر می‌تواند سهم سادات خود را به بچه‌های سادات خودش بدهد یاخیر؟

ج. مادر می‌تواند سهم سادات خود را در غیر نفقه واجب به فرزند فقیر خودش بدهد و نیز اگر شوهرش سید و فقیر باشد می‌تواند سهم سادات را به او بدهد.

۱۶۵. آیا شوهر می‌تواند به همسرش سهم سادات بدهد؟

ج. اگر زن فقیر باشد، در غیر نفقه واجبه می‌تواند از شوهر یا دیگران سهم سادات دریافت نماید.

پرداخت خمس به غیر مؤمن

۱۶۶. آیا پرداخت خمس به غیر مؤمن جایز است؟

ج. خیر، خمس باید به مؤمن داده شود.

به ذمّه گرفتن خمس

۱۶۷. آیا می‌توان در پایان سال خمس را محاسبه کرده و بدون دستگردان به ذمه گرفت و در مال تصرف نمود؟

ج. به ذمه گرفتن بدون دستگردان کافی نیست و نمی‌تواند در اموال تصرف کند.

مصالحه خمس

۱۶۸. اشخاصی که از آقایان مراجع تقلید اجازه دریافت سهم مبارک امام علیه السلام را دارند می‌توانند با دهندگان وجه به کمتر مصالحه کنند؟

ج. با فرض اشتغال ذمه، به سهم مبارک امام علیه السلام و

احکام خمس، ص: ۵۹

تمکن از اداء آن، مصالحه به کمتر جایز نیست.

دستگردان

تعریف دستگردان

۱۶۹. دستگردان در باب خمس به چه معنی است؟

اگر کسی خمس بدهکار باشد و نتواند یکجا بپردازد می‌تواند مقدار خمس خود را به مجتهد بدهد و سپس از مجتهد قرض بگیرد و به تدریج بپردازد. این کار را دستگردان کردن می‌نامند.

اثر دستگردان

۱۷۰. اثر دستگردان در باب خمس چیست؟

ج. اثر دستگردان این است که خمس که به عین مال تعلق گرفته بود ادا می‌شود و در نتیجه تصرفات او در اموالش بدون اشکال می‌گردد و سود معاملات که حاصل می‌شود همه متعلق به اوست و فقط مبلغ دستگردان شده را بدهکار است که باید بپردازد.

دستگردان با چک مدت‌دار

۱۷۱. دستگردان با چک مدت‌دار جایز است یا خیر؟

ج. چک حکم حواله را دارد و دستگردان با آن صحیح نیست.

۱۷۲. شخصی از یکی از مراجع، تقلید می‌کرده و اکنون بنا دارد از دیگری تقلید کند. مقداری از وجوهات خود را به نماینده مرجع اول پرداخته و قسمتی را هم دستگردان کرده که بعداً بپردازد اکنون باید به مرجع جدید بدهد یا همان مرجع اولی؟

ج. با فرض دستگردان با مرجع اولی، باید احتیاطاً به خود او

احکام خمس، ص: ۶۰

داده شود یا با اجازه او به دیگری بدهد.

کوتاهی در پرداخت خمس

۱۷۳. شخصی که در پرداخت خمس کوتاهی می‌کند چه حکمی دارد؟

ج. معصیت کرده و تصرف در مالی که خمس به آن تعلق گرفته جایز نیست و معاملات و تصرفات واقعه بر آن در مقدار خمس فضولی است.

استفاده از اموال کسی که خمس نمی‌دهد

۱۷۴. کسی که از ابتدای زندگی تاکنون خمس نپرداخته و چیزهایی هم برای زندگی تهیه نموده مثل فرش و وسایل خانه اکنون چگونه باید محاسبه کند؟

ج. چیزهایی که تهیه کرده است اگر از مؤنه است و یقین ندارد به این که پول آن متعلق خمس بوده، پرداخت خمس آن واجب نیست.

۱۷۵. اشخاصی که اموالی را از طریق کسب مشروع به دست آورده ولی حساب سال ندارند و گاهی بدون حساب، چیزی به فقرا و سادات کمک می‌کنند آیا جایز است که به عنوان مهمانی از مال آن‌ها خورد و یا خیر؟

ج. با علم به این که به عین مال مورد ابتلاء خمس تعلق گرفته و ادا نشده تصرف در آن جایز نیست مگر آن که خود مالك و در صورت امتناع خود متصرّف با اجازه مجتهد جامع الشرایط خمس آن را بپردازد و یا با اجازه مجتهد خمس مقدار مصرفی را بذمه بگیرد و بعد بپردازد. و اگر علم به تعلق خمس به عین مال ندارند اشکال ندارد.

احکام خمس، ص: ۶۱

۱۷۶. کسی که اصلًا خمس نداده و نمی‌دهد وظیفه همسایه و خانواده آنها چه می‌باشد؟

ج. هر چیزی را که انسان یقین داشته باشد به عین آن خمس تعلق گرفته نمی‌تواند در آن تصرف نماید و زن و فرزند می‌توانند با اجازه از مجتهد در اموال مورد حاجت تصرف کنند و خمس آن را خود بر ذمّه بگیرند و بپردازند.

۱۷۷. فرزندی که پدرش زکات و خمس نمی‌دهد آیا می‌تواند از مال پدر مصرف کند؟

ج. اگر نداند به عین آن خمس و زکات تعلق گرفته اشکال ندارد و در صورت یقین حکم مسأله قبل را دارد.

استفاده از اموال کسی که معتقد به خمس نیست

۱۷۷. اگر از کافر یا کسی که به دادن خمس معتقد نیست (مثل اهل سنت) مالی به دست انسان برسد واجب نیست بلافاصله خمس آن را بدهد ولی زمینی را که مسلمان از کافر ذمی بخرد در صورتی که کافر خمس آن را نداده باشد، باید خمس آن را بپردازد.

۱۷۹. اگر از کسی که اجتهاداً یا تقلیداً معتقد به خمس هدیه نیست چیزی به ما برسد که می‌دانیم یك سال نزد او بوده، پرداخت خمس آن بر ما واجب است؟

ج. بلی، باید خمس آن را بپردازید و سپس تصرف نمایید.

تصرف در مال متعلق خمس

۱۸۰. بعد از تمام شدن سال و مستقر شدن خمس، تصرف در مالی که خمس آن واجب شده بدون اذن مجتهد جایز نیست.

احکام خمس، ص: ۶۲

۱۸۱. اگر جنسی بخرد و بعد از معامله قیمت آن رااز پول خمس نداده بپردازد معامله ای که کرده صحیح است ولی چون از پولی که خمس در آن است به فروشنده داده است به مقدار خمس آن مدیون می‌باشد.

۱۸۲. اگر چیزی را که خمس آن داده نشده به دیگری ببخشد پنج یك آن چیز ملك او نمی‌شود.

۱۸۳. اگر مالی را که خمسش داده نشده بخرد چنان چه حاکم شرع پنج یک آن را اجازه ندهد معامله آن مقدار باطل است.

۱۸۴. اگر جنسی را که خمس به آن تعلق گرفته به دیگری بفروشند معامله نسبت به یک پنجم آن فضولی و محتاج اجازه مجتهد است.

۱۸۵. اگر بدانیم مالک اتوبوس، تاکسی و ... خمس ماشین خود را نداده است، آیا جایز است برای حمل و نقل از آن استفاده کنیم؟

ج. تصرف در ماشینی که متعلق خمس شده، بدون اذن از مجتهد و پرداخت سهم خمس جایز نیست.

۱۸۶. نماز بر روی فرشی که متعلق خمس شده و یا خانه‌ای که به آن خمس تعلق گرفته، و مالک خمس آن را نپرداخته صحیح است؟

ج. در فرض سؤال تصرف در خانه و فرش غصب و حرام و نماز در آن باطل است.

نماز در خانه میتی که خمس بدهکار است»

۱۸۷. تصرف در ملک میتی که خمس یا زکات بدهکار است، حرام و نماز در آن باطل است، ولی اگر بدهی او را بدهند یا ضامن شوند که ادا نمایند، به نحوی که دین از عهده میت ساقط شود، جایز

احکام خمس، ص: ۶۳

است و اگر عین مال متعلق زکات و خمس در مال میت موجود باشد فقط تصرف و نماز در آن عین قبل از اداء جایز نیست ولی تصرف و نماز در غیر آن اشکال ندارد.

معاشرت با تارک خمس

۱۸۸. زید قبلًا خمس اموالش را به مرجع تقلید خودش و سایر مراجع می‌داد حالا مدتی است که سهم مبارک را نمی‌دهد با چنین شخصی آیا می‌توانم شریک معامله‌ای باشم و یا برایش اجیر شوم و کار کنم؟

ج. شرکت با شخص مذکور در صورتی که یقین دارید که اموال مورد ابتلاء شما از شخص مذکور متعلق خمس شده و ادا نکرده اشکال دارد ولی اجیر شدن و کار کردن برای او مانعی ندارد و اجرتی که به شما می‌دهد اگر یقین ندارید که متعلق خمس واقع شده گرفتن آن مانعی ندارد و اگر یقین دارید پولی که به شما به عنوان اجرت می‌دهد متعلق خمس شده و خمس آن را نداده باید آن را قبول نکنید و از او بخواهید تا پول حلال به شما بدهد.

نماز در خانه تارک خمس

۱۸۹. کسی خانه‌ای را از پول خمس نداده خریده و در آن نماز می‌خواند، نماز و غسل او چه صورت دارد؟ آیا غسل باطل است یعنی جنابتش باقی است؟

ج. اگر معامله را به ذمّه انجام داده نماز و غسل اشکال ندارد البته واجب است خمس را هم بدهد و اگر عین بعین انجام داده تا موقعی که خمس آن را نپرداخته هر گونه تصرّف در آن خانه اشکال دارد.

احکام خمس ؛ ص۶۴

احکام خمس، ص: ۶۴

خوردن از غذای تارک خمس

۱۹۰. بعضی مؤمنین می پرسند، جاهائی دعوت می شویم که یقین داریم حساب سال ندارند، آیا غذا خوردن و یا تصرّف دیگر ما، در منزل آنان چه صورت دارد؟

ج. اگر یقین ندارند که به عین آنچه مورد ابتلاء آنها است خمس تعلق گرفته باشد ظاهراً اشکال ندارد.

موارد پرداخت سهم سادات

سید به چه کسی گفته می‌شود

۱۹۱. سید به چه کسانی گفته می‌شود؟ و کسانی که از طرف مادر به پیامبر اکرم منسوب هستند حکم سید دارند؟

ج. کسانی که نسب آنها به جدّ رسول گرامی اسلام حضرت عبدالمطلب می‌رسد، سید هستند و می توان به آنها سهم سادات پرداخت کرد و گرفتن زکات بر آنان حرام است. و کسانی که از طرف مادر به دودمان شریف حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله انتساب دارند از فرزندان پیغمبر صلی الله علیه و آله محسوب می‌شوند ولی نمی‌توانند از سهم سادات استفاده نمایند و گرفتن زکات برای آنها جایز است و احکام مترتب بر عنوان سید در ابواب فقهی بر آنها مرتّب نمی‌شود.

موارد پرداخت سهم سادات

۱۹۲. به سید فقیر چه مقدار می‌توان سهم سادات پرداخت کرد؟

ج. سهم سادات به سید فقیر داده می‌شود و سیّد نباید بیش از خرج سالش سهم سادات بگیرد.

احکام خمس، ص: ۶۵

۱۹۳. سید فقیری است که با آن که فرزندانش حاضرند مخارج او را بدهند او خود نمی‌خواهد زیر بار منّت فرزندانش برود و می‌خواهد از طریق سهم سادات اداره شود چه صورتی دارد؟

ج. جواز گرفتن سهم سادات در فرض مذکور مشکل است. بلی اگر واقعاً گرفتن مخارج از فرزند و تکفّل او بر خلاف شأنش باشد و عرفاً توهین محسوب شود جایز است.

پرداخت سهم سادات به مادر و پدر

۱۹۴. آیا فرزند می‌تواند به پدر و مادرش سهم سادات بدهد؟

ج. پدر و مادر واجب النفقه اولاد هستند و نفقه واجب را نمی‌توان بابت سهم سادات بپردازد.

پرداخت سهم سادات به زنی که فقیر است تا خرج خانه کند

۱۹۵. آیا می توان به شخصی که خودش سید نیست ولی عیال او سیده است سهم سادات پرداخت؟

ج. اگر زن فقیر است و شوهر قادر به اداء نفقه او نیست، مانعی ندارد که به زوجه او خمس بدهند، هر چند در زندگی شوهر و فرزندانش مصرف نماید ولی به شوهر او نمی‌شود خمس داد.

پرداخت سهم سادات به سید معصیت‌کار

۱۹۶. آیا به سید معصیت‌کار می‌توان خمس پرداخت؟

ج. اگر کمک به معصیت او شود جایز نیست و نیز اگر نهی ازمنکر متوقف بر عدم پرداخت به او باشد واجب است که نپردازند.

احکام خمس، ص: ۶۶

عدم لزوم تذکر خمس به گیرنده

۱۹۷. مبلغی را که انسان بابت خمس به کسی می‌دهد آیا لازم است به او بگوید خمس است؟

ج. اگر مستحق گرفتن خمس باشد لازم نیست به او بگویید که خمس است.

۱۹۸. آیا اگر بدانیم سید فقیر حاضر به قبول سهم سادات نمی‌باشد پرداخت سهم سادات به وی بدون اطلاع به او مبرئ ذمّه می‌باشد؟

ج. با علم به عدم قبول سهم سادات ابراء ذمّه پرداخت کننده مشکل است.

پرداخت سهم سادات نیاز به اجازه دارد

۱۹۹. آیا دادن سهم سادات با رعایت آنچه در توضیح المسائل آمده است اذن مجتهد می‌خواهد؟

ج. بنابراحتیاط اذن مجتهدلازم است ولی ازطرف اینجانب بطور عام پرداخت سهم سادات کرام به آنها که محتاج‌اند مجاز است.

مظالم

۲۰۰. مظالم عباد چیست و مورد مصرف آن کجاست؟

ج. اعیان و دیونی است که بر ذمّه شخص باشد و صاحبان آن معلوم نباشد، و مورد مصرف آن بنابر احتیاط فقیر غیر سید است و احتیاط لازم آن است که از مجتهد نیز اذن بگیرد.

احکام خمس، ص: ۶۷

آثار حضرت آیت الله العظمی صافی مدظله الوارف در یک نگاه

نام کتاب------ زبان------ ترجمه

فقه:

۱- توضیح المسائل------ فارسی--------

۲- منتخب الاحکام------ فارسی--------

۳- احکام نوجوانان------ فارسی------ انگلیسی

۴- جامع الاحکام در ۲ جلد------ فارسی---------

۵- استفتائات قضایی------ فارسی---------

۶- استفتائات پزشکی------ فارسی---------

۷- مناسک حج------ فارسی------ عربی

۸- مناسک عمره مفرده------ فارسی------ عربی

۹- هزار سؤال پیرامون حج------ فارسی---------

۱۰- پاسخ کوتاه به ۳۰۰ پرسش در ۲ جلد------ فارسی---------

۱۱- اعتبار قصد قربت در وقف------ فارسی---------

۱۲- رساله در احکام ثانویه------ فارسی---------

۱۳- فقه الحج در ۴ جلد------ عربی---------

۱۴- هدایهٔ العباد در ۲ جلد------ عربی---------

۱۵- هدایهٔ السائل------ عربی---------

۱۶- حواشی علی العروهٔ الوثقی------ عربی---------

۱۷- رسائل الخمس فی فقه الإمامیهٔ------ عربی---------

۱۸- صلاهٔ المسافر------ عربی---------

احکام خمس، ص: ۶۸

۱۹- فقه الخمس------ عربی---------

۲۰- أوقات الصلوهٔ------ عربی---------

۲۱- الاحکام الشرعیهٔ ثابتهٔ لاتتغیّر------ عربی------ فارسی

۲۲- التعزیر (احکامه و ملحقاته)------ عربی---------

۲۳- ضرورهٔ وجود الحکومهٔ او ولایهٔ الفقهاء فی عصرالغیبهٔ (الخمس و ولایهٔ الفقیه)------ عربی------ فارسی

۲۴- رسالهٔ فی معاملات المستحدثهٔ------ عربی---------

۲۵- التداعی فی مال من دون بینهٔ و لا ید------ عربی---------

۲۶- رسالهٔ فی المال المعیّن المشتبه ملکیته------ عربی---------

۲۷- حکم نکول المدعی علیه عن الیمین------ عربی---------

۲۸- ارث الزوجهٔ------ عربی---------

۲۹- مع الشیخ جاد الحق فی ارث العصبه (مسألهٔ التعصیب)------ عربی---------

۳۰- حول دیات ظریف ابن ناصح------ عربی---------

۳۱- بحث حول الاستسقام بالازلام (مشروعیهٔ الاستخارهٔ)------ عربی---------

۳۲- الشعائر الحسینیه------ عربی---------

۳۳- آنچه هر مسلمان باید بداند------------ ترکی

احکام خمس، ص: ۶۹

اصول فقه:

۳۴- بیان الاصول در ۳ جلد------ عربی--------

۳۵- رسالهٔ فی الشهرهٔ------ عربی--------

۳۶- رسالهٔ فی حکم الاقل و الاکثر فی الشبههٔ الحکمیهٔ------ عربی--------

۳۷- رسالهٔ فی الشروط------ عربی--------

قرآن و تفسیر:

۳۸- تفسیر آیه فطرت------ فارسی--------

۳۹- القرآن مصون عن التحریف------ عربی--------

۴۰- تفسیر آیهٔ التطهیر------ عربی--------

۴۱- تفسیر آیهٔ الانذار------ عربی--------

عقاید و کلام

۴۲- عرض دین------ فارسی--------

۴۳- به سوی آفریدگار------ فارسی--------

۴۴- الهیات در نهج‌البلاغه------ فارسی--------

۴۵- معارف دین ۲ جلد------ فارسی--------

۴۶- پیرامون روز تاریخی غدیر------ فارسی--------

۴۷- ندای اسلام از اروپا------ فارسی--------

۴۸- نگرشی بر فلسفه و عرفان------ فارسی--------

۴۹- نیایش در عرفات------ فارسی--------

۵۰- سفرنامه حج------ فارسی--------

۵۱- شهید آگاه------ فارسی--------

۵۲- نوید امن و امان------ فارسی--------

احکام خمس، ص: ۷۰

۵۳- پاسخ ده پرسش------ فارسی--------

۵۴- اصالت مهدویت------ فارسی--------

۵۵- تجلی توحید در نظام امامت------ فارسی------ عربی

۵۶- نظام امامت و رهبری------ فارسی--------

۵۷- ولایت تکوینی و ولایت تشریعی------ فارسی--------

۵۸- پیرامون معرفت امام------ فارسی--------

۵۹- عقیده نجات بخش------ فارسی--------

۶۰- به سوی دولت کریمه------ فارسی--------

۶۱- باورداشت مهدویت------ فارسی------ عربی

۶۲- انتظار، عامل مقاومت و حرکت------ فارسی--------

۶۳- فروغ ولایت در دعای ندبه------ فارسی------ عربی

۶۴- معرفت حجت خدا------ فارسی------

۶۵- وابستگی جهان به امام زمان------ فارسی--------

۶۶- توضیحات پیرامون کتاب عقیده مهدویت در تشیع امامیه------ فارسی------ انگلیسی

۶۷- امامت و مهدویت------ فارسی------

۶۸- پیام‌های مهدوی------ فارسی--------

۶۹- گفتمان مهدویت------ فارسی------ انگلیسی

۷۰- گفتمان عاشورایی------ فارسی--------

۷۱- مقالات کلامی------ فارسی--------

۷۲- الی هدی کتاب الله------ عربی--------

۷۳- ایران تسمع فتجیب------ عربی--------

احکام خمس، ص: ۷۱

۷۴- رسالهٔ حول عصمهٔ الانبیاء و الائمهٔ------ عربی--------

۷۵- تعلیقات علی رسالهٔ الجبر و القدر------ عربی--------

۷۶- لمحات فی الکتاب و الحدیث و المذهب------ عربی--------

۷۷- صوت الحق و دعوهٔ الصدق------ عربی--------

۷۸- رد اکذوبهٔ خطبهٔ الامام علی، علی الزهرا علیهما السلام------ عربی--------

۷۹- مع الخطیب فی خطوطه العریضهٔ------ عربی------ اردو/ فرانسه

۸۰- رسالهٔ فی البداء------ عربی--------

۸۱- جلاء البصر لمن یتولی الائمهٔ الاثنی عشر------ عربی--------

۸۲- حدیث افتراق المسلمین علی ثلاث و سبعین فرقهٔ------ عربی--------

۸۳- من لهذا العالم؟------ عربی--------

۸۴- بین العلمین، الشیخ الصدوق والشیخ المفید------ عربی------ فارسی

۸۵- مقدّمات مفصلّهٔ علی «مقتضب‌الاثر» و «مکیال‌المکارم» و «منتقی الجمان»------ عربی--------

۸۶- امان الامّهٔ من الضلال والاختلاف------ عربی--------

احکام خمس، ص: ۷۲

۸۷- البکاء علی الامام الحسین علیه‌السلام------ عربی--------

۸۸- النقود اللطیفهٔ علی الکتاب المسمی بالاخبار الدخیلهٔ------ عربی--------

حدیث:

۸۹- منتخب الاثر در ۳ جلد------ عربی------ اردو/

انگلیسی

۹۰- قبس من مناقب امیرالمؤمنین علیه السلام

(مئهٔ و عشر حدیث من کتب عامهٔ)------ عربی------ فارسی

۹۱- احادیث الائمهٔ الاثنی عشر، اسنادها و الفاظها------ عربی--------

۹۲- احادیث الفضائل------ عربی------

۹۳- پرتوی از فضائل امیرالمؤمنین علیه السلام------ فارسی---------

تاریخ:

۹۴- سیرحوزه‌های علمی شیعه------ فارسی---------

۹۵- رمضان در تاریخ (حوادث تاریخی)------ فارسی---------

سیره:

۹۶- پرتوی از عظمت امام حسین علیه السلام------ فارسی---------

۹۷- با عاشوراییان------ فارسی---------

احکام خمس، ص: ۷۳

۹۸- آینه جمال------ فارسی---------

۹۹- از نگاه آفتاب------ فارسی---------

۱۰۰- اشک و عبرت------ فارسی---------

تربیتی:

۱۰۱- ماه مبارک رمضان، مکتب عالی تربیت و اخلاق------ فارسی---------

۱۰۲- راه اصلاح یا امر به معروف و نهی از منکر------ فارسی------

۱۰۳- با جوانان------ فارسی------

شعر:

۱۰۴- دیوان اشعار------ فارسی---------

۱۰۵- بزم حضور------ فارسی---------

۱۰۶- آفتاب مشرقین------ فارسی---------

۱۰۷- صحیفهٔ المؤمن------ فارسی---------

۱۰۸- سبط المصطفی------ فارسی---------

۱۰۹- در آرزوی وصال------ فارسی---------

مقاله‌ها و خطابه‌ها:

۱۱۰- حدیث بیداری (مجموعه پیام‌ها)------ فارسی---------

۱۱۱- شب‌پرگان و آفتاب------ فارسی---------

۱۱۲- شب عاشورا------ فارسی---------

۱۱۳- صبح عاشورا------ فارسی---------

تراجم:

۱۱۴- زندگانی آیت الله آخوند ملامحمد جوادصافی گلپایگانی------ فارسی---------

احکام خمس، ص: ۷۴

۱۱۵- زندگانی جابر بن حیّان------ فارسی---------

۱۱۶- زندگانی بوداسف------ فارسی---------

[۱] (۱). انفال، آیهٔ ۴۱.

[۲] (۱). حدید، آیهٔ ۷.

[۳] (۲). نور، آیهٔ ۳۳.

[۴] (۳). توبه، آیهٔ ۱۰۳.

درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحیم
جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللَّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)
با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند
بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹
بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.
مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.
اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.
از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :
الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی
ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه
ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و...

د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز)طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...

ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت : ۲۳۷۳ شناسه ملی : ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت :۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳و شماره حساب شبا : -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-IR۹۰ ۵۳-۰۶۰۹به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بِدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسـند زیـد: امام حسـین علیه السـلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخوانـد و او اجابت کنـد، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».